

служба України, галузі, різні фізичні та юридичні особи, у тому числі громадяни та їх об'єднання, органи державної влади, підприємства, організації та установи незалежно від форм власності, органи місцевого самоврядування, інші державні та недержавні формування. Вони беруть участь у таких відносинах з різною метою, повноваженнями, різним правовим статусом.

Об'єктом адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації є всі ті явища і процеси, з приводу яких вони складаються, а саме: поведінка окремих суб'єктів (у тому числі організаційно-владна діяльність уповноважених на те органів та їх посадових осіб, дії окремих фізичних та юридичних осіб-як правомірні, так і неправомірні);-- певні документи, речі певною територією, часом, процесуальними строками, відповідними ситуаціями.

Зміст адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації становить реальна поведінка учасників цих відносин відповідно до їх прав та обов'язків.

Юридичними підставами виникнення адміністративно-процесуальних правовідносин у галузі цивільної авіації служать адміністративно-процесуальні норми, які містяться в різноманітних джерелах. Серед основних вітчизняних нормативно-правових джерел можна назвати на-самперед: Повітряний кодекс України від 29 травня 2011р., Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р., окремі закони (зокрема, "Про транспорт" від 10.11.1994р., "Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації" від 20.02.2003р.. Крім вітчизняного законодавства, у цій галузі діє і ряд міжнародно-правових актів, зокрема: Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (1944); Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (1970); Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (1971).

Фактичними підставами виникнення адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації виступають юридичні факти у вигляді окремих діянь (дій або бездіяльності) та подій (явищ матеріального світу, настання яких не залежить від людей). Виникнення більшості адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації викликають правомірні дії суб'єктів цієї галузі, обумовлені необхідністю належного виконання різноманітних завдань і функцій у процесі управлінської діяльності. Вчинення ж різних правопорушень у цій галузі спонукають до виникнення відповідних адміністративно-деліктних процесуальних відносин.

Література:

1. Кузьменко О.В. Адміністративно – процесуальне право України / Підручник / О.В. Кузьменко, Т.О. Гуржій.– К : Атіка, 2008.– 420 с.
2. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес : навч. посіб. / В.Г. Перепелюк.– К : Чернівці, 2008.– 367 с.
3. Бахрах Д.Н. Административное право / Д.Н. Бахрах.– М., 1966.– 354 с.
4. Гуржій Т.О. Адміністративний процес у парадигмі вітчизняного права / Т.О. Гуржій // Вісник прокуратури.– 2007 – № 4.– С. 97 – 103.
5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (енциклопедичний курс): Підручник / О.Ф. Скакун.– Х., 2006.– 703 с.

УДК 347.85 (043.2)

Корольова К. В.,
студентка,

Інститут аеропортів,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Нашинець-Наумова А.Ю., к.ю.н.

ЮРИСДИКЦІЯ ДЕРЖАВИ У СВОЄМУ ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРИ

Юрисдикція держави визначається його територіальним верховенством. Повітряний простір – частина території держави. Його межа являє собою вертикальну площину, що починається від лінії кордону. Відповідно до Конституції і Повітряного кодексу Росії належить повний і виключний суверенітет над її повітряним простором.

Зі сказаного випливає, що користування повітряним простором держави допустимо тільки з його дозволу. З цієї метою між державами укладаються двосторонні угоди про повітряне сполучення. Ці угоди, а також внутрішні акти визначають правила польотів у повітряному просторі держави.

Відповідно до Закону про Державну кордоні перетин кордону допустимо в місцях, що визначаються міжнародними договорами РФ або рішеннями Уряду, які також встановлюють порядок проходження від кордону до пунктів пропуску та у зворотному напрямку. Пунктом пропуску є аеропорт, відкритий для міжнародних польотів. При польоті в повітряному просторі РФ, включаючи транзит, повітряним суднам забороняється посадка в неміжнародного аеропортах, заліт в заборонені для польотів райони.

Виключення із загальних правил зроблено для випадків вимушеного влітаючи в повітряний простір РФ в силу надзвичайних обставин. У таких випадках командир судна зобов'язаний негайно повідомити про те, що трапилося адміністрації найближчого аеропорту і діяти у відповідності з отриманими вказівками.

З метою забезпечення безпеки кордону істотними повноваженнями наділені війська протиповітряної оборони (далі – війська ППО) (входять до складу Військово-повітряних сил РФ). Вони контролюють дотримання правил перетину кордону; припиняють незаконний перетин кордону або порушення порядку користування повітряним простором; сприяють судам, перетнув кордон у випадку форс-мажорних обставин.

При здійсненні своїх функцій війська ППО мають право використовувати наявні в їх розпорядженні засоби для розпізнавання повітряних суден навіть за межами територіальних вод РФ, але до кордонів інших держав, при виникненні загрози незаконного перетину кордону РФ; приймати заходи для попередження або припинення незаконного перетину кордону, запрошувати членів екіпажу незаконно перетнули кордон суден для з'ясування обставин і передачі їх органам дізнання і слідства.

Держави досить рано усвідомили необхідність уніфікації національних норм щодо правил повітряних перевезень. Вже в 1929 р. велику кількість держав підписали Варшавську конвенцію про уніфікацію деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (далі – Варшавська конвенція). Надалі до неї приєднався і СРСР. У наступні роки в цю Конвенцію вносилися зміни та доповнення.

Варшавська конвенція присвячена уніфікації правил, що відносяться до документів про повітряне перевезення та відповідальності перевізника. Визначено реквізити, які повинні містити квиток та багажна квитанція. В результаті вони знайшли міжнародний стандарт. Одночасно встановлено, що втрата документів не впливає на чинність договору перевезення.

Визначено відповідальність перевізника, який відповідає за будь-який збиток, заподіяний пасажиру або вантажу, а також за запізнення. Встановлена гранична сума відповідальності. Будь-яка застереження, клоняться до обмеження відповідальності, оголошена недійсною. Позов про відповідальність може бути пред'явлений або в країні перевізника або за місцем знаходження його агентства, з яким було укладено договір, або до суду місця призначення. Тут ми бачимо приклад взаємодії міжнародного повітряного права і цивільного процесуального права.

Значне місце в системі національного повітряного права займають уніфіковані міжнародними договорами норми цивільного права, наприклад фрахт і оренда повітряних суден, відповідальність за шкоду, заподіяну іноземним судном третім особам на поверхні, страхування.

Відповідно до принципу свободи польотів у міжнародному повітряному просторі повітряні судна підпорядковані в цій сфері юрисдикції держави прапора, держави реєстрації. Порядок реєстрації визначається внутрішнім правом, а національна приналежність позначається на фюзеляжі літака.

Держави зобов'язані здійснювати контроль за відповідністю зареєстрованих у ньому повітряних суден вимогам безпеки польотів та за дотриманням ними міжнародних норм. Це відноситься не тільки до літальних апаратів, а й до аеропортів та іншим структурам обслуговування.

Як висновок можна зазначити, що особливе значення в наш час набула боротьба з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Конвенція з морського права 1982 р. містить ряд статей, що відносяться до повітряного піратства. Під останнім розуміється будь-який неправомірний акт насильства, затримання, що чиниться з особистими цілями екіпажем чи пасажиром приватного літального апарата. Цей акт відбувається в міжнародному просторі і спрямований проти іншої морського або повітряного судна або осіб або майна, що перебувають на їх борту (ст. 101).

Щодо піратства встановлена універсальна кримінальна юрисдикція. У міжнародному просторі урядові суду будь-якої держави можуть захопити піратський літальний апарат, заарештувати що захопили його осіб та передати суду своєї держави (ст. 105).

Монреальська конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (1971 р.), встановила універсальну юрисдикцію щодо перерахованих в ній актів. Будь-яка держава зобов'язана або судити, або видати осіб, які їх вчинили. Відповідні положення включені і в двосторонні угоди про повітряне сполучення, наприклад до Угоди Росії з США 1994 р.. У даному випадку ми спостерігаємо досить поширене в міжнародному праві явище: перетин двох галузей – міжнародного повітряного права і міжнародного кримінального права.

Література:

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. № 3393 – XII // Офіційний вісник України. – 2011. – № 46. – ст. 1881.

2. Чиказька конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

www.nau.kiev.ua/nau10/ukr/doc.-php?code= z0044-06.

3. Баймуратов М. О. Міжнародне право / М.О. Баймурова. – Х : "Одіссей", 2002. – 672 с.

УДК 341.824

Крамаренко І.В.,
студент,

Юридичний факультет,

Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь

Науковий керівник – Калганова О.А. к.ю.н., доцент,

завідувач кафедри теорії та історії держави і права

ЗАКОННІСТЬ ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ НАПРЯМ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Законність є одним із основних принципів діяльності державних органів, громадських організацій, роботи посадових осіб і поведінки громадян. Утвердження законності є найважливішим напрямом формування правової держави [2, с. 273].

Законність – це комплексне (принцип, метод, режим) соціально-правове явище, що характеризує організацію і функціонування суспільства і держави на правових засадах.

Термін "законність" є похідним від терміна "закон" і, будучи комплексним поняттям, охоплює всі сторони життя права – від його ролі в створенні закону до реалізації його норм в юридичній практиці. Законність відображає правовий характер організації суспільно-політичного життя, органічний зв'язок права і влади, права і держави, права і суспільства. Вимога законності рівною мірою стосується вищих органів державної влади, інших державних органів, які ухвалюють у межах своєї компетенції підзаконні акти (сфера правотворчості), безпосередніх виконавців законів – посадових осіб, а також громадських організацій, комерційних корпорацій, громадян (сфера право реалізації) [1, ст. 446].

Законність характеризується поєднанням двох ознак:

- зовнішньої (формальної) – обов'язком виконувати розпорядження законів і підзаконних правових актів державними органами, посадовими особами, громадянами і різними об'єднаннями;
- внутрішньої (сутнісної) – наявністю науково обґрунтованих і відповідних праву законів; якістю законів.

Слід додати, що законність нерозривно пов'язана з демократією. Цей зв'язок характеризується передусім тим, що законність є невід'ємним елементом демократії, дійсного народовладдя. Законність покликана охороняти суспільні відносини, соціальні цінності суспільства, справедливість [2, с. 275].

Що стосується прав людини, то їх історія бере свої витоки в давнині. Уже в Біблії містяться положення про цінність і недоторканність людського життя, рівності людей. В античних державах і країнах Давнього Сходу обґрунтовувалася рівність людей однаковими природними умовами їхнього походження з Космосу, "неба". І хоча за часів рабовласництва і феодалізму панувала ідея про права "вільних" людей (Аристотель, Платон та ін.), її розвиток сприяв накопиченню інтелектуального матеріалу для подальшого (буржуазного) стрибка у цьому напрямку – визнання рівності усіх людей перед законом.

Процесу розвитку ідеї прав людини властиві як кількісні, так і якісні зміни. Кількісні зміни знання про права людини (їх множення, уточнення і конкретизація, збільшення обсягу та ін.) відбуваються в цілому з позицій і в межах того чи іншого поняття права. Якісні зміни ідеї прав людини пов'язані з переходом від попереднього до нового поняття права. Нове поняття права означає концептуальний підхід до вивчення, розуміння, тлумачення як держави і права, так і вже накопичених теоретичних знань про них. Безумовно, кожне нове розуміння прав людини є якісним стрибком у юридичному пізнанні [1, с. 168].

У результаті наукової систематизації прав людини в історичному огляді з'явилася теорія трьох поколінь прав людини.

Перше покоління прав людини – невідчужувані особисті (громадянські) і політичні права. Це – право громадянина на свободу думки, совісті та релігії, на участь у здійсненні державних справ, на рівність перед законом, право на життя, свободу і безпеку особи, право на свободу від довільного арешту, затримання або вигнання, право на гласний розгляд справи незалежним і неупередженим судом та ін. Особисті і політичні права набули юридичної форми спочатку в актах конституційного національного права, а незабаром і в актах міжнародного права.

Перше покоління прав людини є основою індивідуальної свободи і кваліфікується як система негативних прав, що зобов'язують державу утримуватися від втручання в сфери, врегульовані цими правами.

Друге покоління прав людини – поглиблення особистих (громадянських) і розвиток соціально-економічних і культурних прав (право на працю, відпочинок, соціальне забезпечення, медичну допомогу та